

Stockholms stads program för stöd till anhöriga

Framställan från socialnämnden och äldrenämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. *Stockholms stads program för stöd till anhöriga* godkänns enligt bilaga 1 till utlåtandet att gälla från och med den 1 januari 2025.
2. *Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024*, dnr KS 2020/923, upphör därmed att gälla från och med den 1 januari 2025.

Föredragande borgarråden Alexander Ojanne och Torun Boucher

Sammanfattning av ärendet

År 2024 fick socialnämnden i budgetuppdrag att i samarbete med äldrenämnden revidera Stockholms stads program för stöd till anhöriga. Det är en fortsättning på programmet för stöd till anhöriga 2021-2024. Programmet ska ange ramar och riktning för hur stadens socialtjänst ska arbeta med stöd till anhöriga.

I förslag till reviderat program för stöd till anhöriga har fem fokusområden med tillhörande aktiviteter tagits fram. Dessa anger prioriterat arbete för stöd till anhöriga och består av; information om socialtjänstens stöd till anhöriga, kunskap och kompetens, stöd till anhöriga, samverkan och systematisk uppföljning. Ändringar som gjorts är bland annat revidering av syfte och mål, förändring i disposition och omfattning, förtydligande om målgrupp, uppdatering av underlag, tillägg om nationell anhörigstrategi samt tillägg om mänskliga rättigheter.

I förslag till reviderat program har synpunkter och underlag inhämtats från utvärdering av tidigare program, nationell anhörigstrategi, intresseorganisationer, chefer och medarbetare i Stockholms stads socialtjänst, Region Stockholm samt anhöriga. Ändringar som gjorts är bland annat revidering av syfte och mål, förändring i disposition och omfattning, förtydligande om målgrupp, uppdatering av underlag, tillägg om nationell anhörigstrategi samt tillägg om mänskliga rättigheter.

Inför revideringen har hänsyn tagits till pågående omställning till en långsiktigt hållbar socialtjänst utifrån förslag till ny socialtjänstlag samt omställningen till god och nära vård och omsorg. Det genom att lyfta fram betydelsen av tidiga och förebyggande insatser samt vikten av att utgå från den enskildes behov och situation i mötet med den anhörige.

Beredning

Ärendet har initierats av socialnämnden och äldrenämnden samt remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, samtliga stadsdelsnämnder, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, kommunstyrelsens pensionärsråd, Anonyma Alkoholister, Attention, Autism- & Aspergerföreningen Stockholm, Brukarföreningen Stockholm, Demensföreningen i Stockholm, Funktionsrätt Stockholms stad, Maskrosbarn, Musketörerna, PRO Stockholm och SPF Stockholm. Kommunstyrelsens pensionärsråd, Anonyma Alkoholister, Attention, Autism- & Aspergerföreningen Stockholm, Brukarföreningen Stockholm, Demensföreningen i Stockholm, Maskrosbarn, Musketörerna, PRO Stockholm och SPF Stockholm har inte inkommit med svar. Äldrenämnden har avstått från att yttra sig eftersom nämnden deltagit i framställan av ärendet. Utöver detta har Anhörigföreningen i Stockholm yttrat sig.

Stadsledningskontoret är positiva till det nya programmet.

Bromma stadsdelsnämnd är huvudsakligen positiva till förslaget. Nämnden ser dock en risk att inte samtliga grupper erbjuds stödsamtal som en del av grundutbudet då det skapar en ojämlikhet i vilket stöd anhöriga får.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd är positiva till det föreslagna programmet.

Farsta stadsdelsnämnd är positiva till förslaget men ser behov av ytterligare en generell insats som komplement i basutbudet – stödjande samtal samt en konkretisering av anhörigkonsulenters uppdrag samt anhörigombuds roll.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd är positiva men anser att basutbudet för stadsdelsförvaltningarna behöver utökas till att det även inkluderar att erbjuda stödsamtal.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd är positiva till förslaget men anser att det är viktigt att det blir tydligt vad skillnaderna är mellan stödjande och vägledande samtal och om det med stödsamtal menas en beslutad insats.

Järva stadsdelsnämnd är huvudsakligen positiva till förslaget men föreslår att stödsamtal ska ingå i stadsdelsnämndernas basutbud samt ett behov av ett tillägg gällande anhörigstöd för barn (0-17 år) som anhöriga till barn.

Kungsholmens stadsdelsnämnd är positiva till förslaget men anser att anhörigkonsulent bör stå med i det basutbud som beskrivs i programmet. Det vore önskvärt om det fanns en funktionsbeskrivning som omfattade alla målgrupper i programmet samt saknar förslaget målgrupperna anhöriga till våldsutsatta och anhöriga som är utsatta för våld i nära relation.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd är huvudsakligen positiva men anser att basutbud till anhöriga från stadsdelsnämnderna bör kompletteras med stödjande samtal för att få en likställighet inom staden

Skarpnäcks stadsdelsnämnd är huvudsakligen positiva till programmet men ser ett behov av att programmet lyfter fram svårigheten i att nå anhöriga till invånare med utländsk bakgrund eller som tillhör en nationell minoritet.

Skärholmens stadsdelsnämnd är positiva till programmet.

Södermalms stadsdelsnämnd är positiva till programmet.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor anser att följande borde belysas bättre: ojämställdhet i omsorg av anhörig, likställighet mellan stadsdelar, stöd till föräldrar och barn med teckenspråk som första språk. Rådet vill uppmana staden att i anslutning till programmet ta fram en policy för hur handläggare får använda sig av möjligheten att neka enskilda stöd med hänvisning till att behovet kan tillgodoses på annat vis genom hushållsgemenskap eller anhörig.

Funktionsrätt Stockholms stad är positiva till programmet men saknar en strukturerad samverkan med andra huvudmän.

Anhörigföreningen i Stockholm är i huvudsak positiva till programmet men vill understryka att samordning mellan kommun och region är viktigt för att det ska fungera.

Föredragande borgarrådets synpunkter

En person med stora behov av omsorg påverkar familj och anhöriga. I många fall tar den anhörige ansvar för att omsorgen av personen i fråga fungerar.

Stockholms stads program för stöd till anhöriga ger riktning och ramar för socialtjänstens arbete med stöd till anhöriga. Programmet är ett viktigt styrdokument för att stärka och fortsätta utveckla anhörigperspektivet inom socialtjänsten. Programmet bidrar till att medvetandegöra att anhörigstöd är ett ansvar för alla medarbetare och chefer samt ge legitimitet och fokus på frågor om anhörigstöd.

Vi är huvudsakligen positiva till de förändringar som har gjorts i det nya programmet. För att skapa bättre likställighet och ge individuellt anpassat samtalsstöd i alla stadsdelar gör vi ett tillägg. I programmet för stöd till anhöriga under rubriken ”Basutbud från stadsdelsnämnderna”, lägger vi till punkten: Stödjande samtal – enskilda samtal med fokus på att ge individuellt anpassat samtalsstöd till anhöriga. Med detta tillägg säkerställer vi att alla stadsdelsnämnder ska ha stödjande samtal i sitt basutbud. För att skapa mer flexibilitet tas tidsspännet för programmets giltighet bort.

Bilagor

1. Bilaga 1 - Stockholms stads program för stöd till anhöriga, dnr KS 2024/749-22.1

2. Bilaga 2 - Stockholms stads program för stöd till anhöriga med spårade ändringar, dnr KS 2024/749-22.2
3. Bilaga 2 - Stockholms stads program för stöd till anhöriga (2021-2024), dnr KS 2024/749-1.3
4. Bilaga 3 - Rapport Utvärdering av Stockholm stads anhörigprogram 2021-2024, dnr KS 2024/749-1.4

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut,
2. att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld, samt
3. att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönblå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga. Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 6 november 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Kristina Lutz (alla M) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förslaget till beslut
2. Att utreda och implementera en central, oberoende kanal för anhöriga att framföra synpunkter och klagomål
3. Att komplettera programmet utifrån nedan resonemang
4. Att därutöver anföra

Stockholms stads program för stöd till anhöriga har reviderats och förslag på nytt program har tagits fram. Nya anhöriggrupper har definierats såsom barn, vilket vi välkomnar. Det är också viktigt att arbeta med att säkerställa likvärdigheten i stödet till anhöriga mellan stadsdelarna, det är en av anledningarna till varför Moderaterna har föreslagit att en central, oberoende instans ska inrättas där anhöriga har möjligheten att framföra synpunkter och klagomål på stadens verksamheter. Anhörigstödet har utvecklats men programmet saknar en sammanhållen strategi för uppföljning och utvärdering. Detta kan bidra till effektivare och mer likvärdiga stödinsatser i hela staden samt en kunskapsbank med förbättringsområden. Stödet till anhöriga ska vara likvärdigt och av hög kvalitet mellan stadsdelarna.

Programmet berör också stödet till anhöriga till personer i kriminell livsstil och som drabbats av skjutningar och dödligt våld. Inom detta område ser vi ett behov av att utveckla arbetet ytterligare. Att förmå individer att lämna en kriminell livsstil är komplext och utmanande och kan ofta försvåras av att individen som kan vara aktuell för avhoppverksamheten är orolig för sina anhöriga och att en hotbild ska utvecklas kring dem. Stödet som erbjuds anhöriga kring att hitta alternativa boendelösningar, myndighetskontakt och andra relevanta insatser behöver därför vara effektivt. Antalet minderåriga som vistas i kriminella miljöer och deltar i brottsligheten har också ökat över tid. Arbetet med att motivera dessa individer att lämna kriminaliteten och att stötta deras anhöriga måste också vara prioriterat.

Vi ser också ett behov av att staden utvecklar sitt brottsofferstöd. De som utsätts för skjutningar eller sprängningar är ofta i svår chock och kan ha svårt att reda ut vem man ska vända sig till när allt är färskt och traumat är pågående. Det saknas idag ett effektivt stöd för de som utsätts för den grävsta sidan av gängkriminaliteten, de som får sin port sprängd eller är med om en skjutning. Några exempel är sprängningarna i Hässelby, Östermalm och Husby de senaste åren. Skjutningarna i Tullinge och Västberga är också exempel på de mest extrema fallen. Även om det kan vara anhöriga till individer som har en kriminell livsstil som är den huvudsakliga måltavlan kan våldet drabba många fler. När det finns pågående insatser till anhöriga som drabbats av dödligt våld ska andra medborgare som också drabbats inte gå miste om stadens stöd och hjälp. Därtill ser vi ett behov av tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Moderaterna vill därför se ett brottsofferteam som särskilt jobbar med de som faller offer för skjutningar och sprängningar. Teamet ska arbeta uppsökande och erbjuda stöd och vägledning i hur brottsoffer kan agera i situationen när det kommer till att hitta ett tillfälligt boende eller annat akut stöd. Teamet ska också följa upp en tid efter händelsen för att stämma av om brottsoffret och anhöriga har fått tillgång till rätt stödinsatser och ge ytterligare råd vid behov.

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

1. Att delvis bifalla Stockholms stads program för stöd till anhöriga
2. Att Stockholms stads program för stöd till anhöriga kompletteras med vad som anförs nedan

Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads program för stöd till anhöriga, ett viktigt program som vi tillsammans med våra allianskollegor tog fram under föregående mandatperiod.

Nästan var femte person i vuxen ålder – oftast en kvinna – vårdar, hjälper eller stödjer en närstående med hälsoproblem eller funktionsnedsättningar. Dessa vårdare är hjältar som ofta arbetar i det tysta, helt utan att få den uppskattning och det stöd de förtjänar. Att balansera ansvaret att vårda en anhörig med andra åtaganden såsom arbete, familj och personliga behov kan fånga vara en nästintill omöjlig uppgift. Som anhörig ställs man inför fysiska, psykiska och ekonomiska påfrestningar som kan ha en negativ inverkan på den egna hälsan och välbefinnandet.

Vi vill särskilt betona att det basutbud som föreslås i programmet ska vara just ett basalt utbud som varje stadsdelsnämnd skall erbjuda. Det finns ingenting som hindrar från att erbjuda mer stöd därutöver, samtidigt som det är av stor vikt att säkerställa jämlikhet över hela staden. Centerpartiet välkomnar lokalt engagemang i frågan men vill särskilt trycka på vikten av att goda exempel sprids över stadsdelsgränserna och kommer till gagn för fler.

Det mesta talar för att äldreomsorgen, av demografiska skäl, kommer att bli hårt ansträngd framöver. Detta kommer i sin tur sätta extra press på anhöriga. Samtidigt vet vi att anhöriga till funktionsnedsatta redan idag tar ett särskilt stort ansvar. Det är därför av stor vikt att särskilt tydliggöra att anhöriga utgör en frivillig insats och att staden bör ha en generös hållning för avlastning och stöd till anhöriga.

Ersätтарыttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Kristdemokraterna ser det som positivt att Stockholms stad väljer att utöka definitionen av anhöriga jämfört mot statens definition av anhöriga i den nationella anhörigstrategin från 2022 – som enbart gäller anhöriga kopplat till hälsosjukvården. Samhällets utmaningar har förändrats och eskalerats sedan den senaste strategin för anhörigstöd antogs av den dåvarande grönbå majoriteten. Framförallt gällande

gängkriminalitet och antalet stockholmare som genom att vara anhörig drabbas av oro, dödligt våld och förluster av anhöriga. Socialtjänstens kompetens att möta denna grupp behöver stärkas och strategin behöver kompletteras med ett tydligare svar på hur anhöriga till personer i den gängkriminella miljön ska stöttas.

Vi kristdemokrater ser även ett behov av att stadens revidering av strategin för stöd till anhöriga syftar till att förenkla informationskanaler och kontaktvägar gentemot de som är anhöriga oavsett i vilken bemärkelse. Det ska vara lätt som anhörig i en utsatt position att få information och komma i kontakt med staden.

Ärendet

År 2024 fick socialnämnden i budgetuppdrag att i samarbete med äldrenämnden revidera Stockholms stads program för stöd till anhöriga. Det är en fortsättning på programmet för stöd till anhöriga 2021-2024. Programmet ska ange ramar och riktning för hur stadens socialtjänst ska arbeta med stöd till anhöriga.

I förslag till reviderat program har synpunkter och underlag inhämtats från utvärdering av tidigare program, nationell anhörigstrategi, intresseorganisationer, chefer och medarbetare i Stockholms stads socialtjänst, Region Stockholm samt anhöriga. Ändringar som gjorts är bland annat revidering av syfte och mål, förändring i disposition och omfattning, förtydligande om målgrupp, uppdatering av underlag, tillägg om nationell anhörigstrategi samt tillägg om mänskliga rättigheter.

Inför revideringen har hänsyn tagits till pågående omställning till en långsiktigt hållbar socialtjänst utifrån förslag till ny socialtjänstlag samt omställningen till god och nära vård och omsorg. Det genom att lyfta fram betydelsen av tidiga och förebyggande insatser samt vikten av att utgå från den enskildes behov och situation i mötet med den anhörige.

I förslag till reviderat program har nedanstående ändringar gjorts jämfört med nuvarande program:

- Revidering av syftesbeskrivning. Det för att tydligare fokusera på det som anhörigstödet kan påverka.
- Revidering av målformulering samt tillägg av två mål. Det för att knyta an till den nationella anhörigstrategin.
- Delvis förändrad disposition och att programmet i sin helhet har kortats ner.
- Förtydligande om att målgruppen anhöriga till personer som drabbats av skjutningar och dödligt våld innefattar personer i kriminell miljö som drabbats av skjutningar och dödligt våld.
- Uppdaterade texter för att ha aktuellt underlag.
- Revidering av text om stadsövergripande verksamheter i syfte att fokusera mer på stödet som ges istället för organisering.
- Lagt till text om den nationella anhörigstrategin.
- Lagt till text om mänskliga rättigheter istället för barnrätts-, funktionshinder- och jämställdhetsperspektiv.
- Istället för en åtgärdslista har fem fokusområden med tillhörande aktiviteter tagits fram. Fokusområdena med aktiviteter anger prioriterat arbete inom stöd till anhöriga.
- Viss språklig justering och redaktionella ändringar.

I förslag till nytt program har fem fokusområden med tillhörande aktiviteter tagits fram. Dessa anger prioriterat arbete för stöd till anhöriga och består av:

- Information om socialtjänstens stöd till anhöriga

- Kunskap och kompetens
- Stöd till anhöriga
- Samverkan
- Systematisk uppföljning

Socialnämnden och äldrenämnden ansvarar för att programmet sprids inom stadens socialtjänst. Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ansvarar för att implementera, genomföra och löpande följa upp de delar som rör deras verksamheter.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2024 följande.

1. Socialnämnden godkänner förslaget till program för stöd till anhöriga och överlämnar ärendet till kommunfullmäktige.
2. Socialnämnden föreslår att kommunfullmäktige delegerar till socialnämnden att genomföra mindre ändringar med anledning av den nya socialtjänstlagen. Socialnämnden beslutar under förutsättning att kommunfullmäktige godkänner förslaget att delegera till socialdirektör att teckna detta.

Reservation av Jan Jönsson (L), Yvonne Ingelström m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2024 följande.

Äldrenämnden godkänner förslaget till program för stöd till anhöriga och överlämnar det till kommunfullmäktige.

Äldrenämnden föreslår att kommunfullmäktige delegerar till äldrenämnden att genomföra mindre ändringar med anledning av den nya socialtjänstlagen.

Äldrenämnden beslutar under förutsättning att kommunfullmäktige godkänner förslaget att delegera till äldredirektör att teckna detta.

Reservation av Hugo Laigar mfl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Margita Jacobsson (L), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens och äldreförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande den 6 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads program för stöd till anhöriga ger riktning och ramar för socialtjänstens arbete med stöd till anhöriga. Programmet är ett viktigt styrdokument för att stärka och fortsätta utveckla anhörigperspektivet inom socialtjänsten. Programmet bidrar till att medvetandegöra att anhörigstöd är ett ansvar för alla medarbetare och chefer samt ge legitimitet och fokus på frågor om anhörigstöd. Stockholms stads socialtjänst erbjuder stöd till anhöriga på olika sätt och till en bred målgrupp. Enligt utvärdering utförd av Sweco 2023 har anhörigstödsinsatserna ökat

inom staden och programmet har bidragit till ökad likställighet, även om detta behöver fortsätta utvecklas.

Fokusområden

Under revidering av programmet har underlag samlats in från flera olika håll för att få en så heltäckande och gemensam bild som möjligt av utvecklingsbehov i stödet till anhöriga. Utifrån detta har fokusområden och aktiviteter för fortsatt arbete valts ut.

Ett behov av fortsatt arbete som framkommit handlar om ökad likställighet. Stadsdelsnämnderna är olika organiserade och har olika förutsättningar vilket gör att anhörigstödet kan se olika ut. Genom att fokusera på uppföljning och samordning av stödet ser förvaltningarna att likställigheten kan stärkas. Därför föreslår förvaltningarna ett särskilt fokusområde för uppföljning men ser att likställigheten även kan stärkas genom kompetenshöjande insatser och informationsinsatser vilka också är utvalda fokusområden

Ett annat behov av fortsatt arbete som framkommit handlar om stödet till barn som anhöriga. Det finns en osäkerhet i vilka funktioner som ger vilket stöd, hur stödet ges samt en efterfrågan om mer kunskap om anhörigstöd till barn. Förvaltningarna ser därför behov av att ha detta som en särskild aktivitet under fokusområdet stöd till anhöriga.

I samtal med intresseorganisationer, enskilda anhöriga, medarbetare och chefer har det framkommit behov av mer tillgängligt anhörigstöd genom digital teknik som ett komplement till befintligt stöd. Förvaltningarna ser att det är viktigt att se över möjligheter att utveckla stöd till anhöriga i digitalt format och har därför föreslagit en aktivitet för detta i programmet. Information om stadens stöd till anhöriga behöver fortsätta utvecklas, i både digitalt och annat format, för att kunna nå ut till alla grupper av anhöriga. För det föreslås i programmet flera aktiviteter under fokusområdet som innefattar information.

Därtill ser förvaltningarna att det behövs mer kunskap om vad ett anhörigperspektiv innebär inom socialtjänsten samt fortsatt arbete för samverkan. Därför föreslås fokusområden och aktiviteter för detta.

Hantering av synpunkt om utvidgning av målgrupper för programmet

Under revidering av programmet har synpunkter från medarbetare, chefer och intresseorganisationer lämnats om att bredda målgruppen för programmet ytterligare. Det genom att inkludera anhöriga till personer som utsatts för våld i nära relation, hedersrelaterat våld eller som är våldsutövare. För att ytterligare bredda målgrupperna för programmet om stöd till anhöriga är förvaltningarnas bedömning att ett särskilt uppdrag krävs för att utreda ett sådant behov samt i det inbegripa hur stödet i så fall ska vara utformat, tillhandahållas och vilka resurser som krävs.

Genomförande

Socialnämnden och äldrenämnden ansvarar för att programmet sprids inom stadens socialtjänst. Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ansvarar för att implementera och genomföra de delar som rör deras verksamheter. Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska löpande följa upp programmet för stöd till anhöriga utifrån fokusområden och tillhörande aktiviteter, gärna integrerat med verksamhetsuppföljning. Genomförande av aktiviteterna planeras med fördel in i verksamhetsplaneringen. Programmet gäller från år 2025 och fram tills kommunfullmäktige beslutar om annat. Detta i enlighet med bilaga 11:3, Stockholms stads budget 2024.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förslaget till programmet för stöd till anhöriga och överlämnar ärendet till kommunfullmäktige.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av socialnämnden och äldrenämnden samt remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, samtliga stadsdelsnämnder, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, kommunstyrelsens pensionärsråd, Anonyma Alkoholister, Attention, Autism- & Aspergerföreningen Stockholm, Brukarföreningen Stockholm, Demensföreningen i Stockholm, Funktionsrätt Stockholms stad, Maskrosbarn, Musketörerna, PRO Stockholm och SPF Stockholm. Kommunstyrelsens pensionärsråd, Anonyma Alkoholister, Attention, Autism- & Aspergerföreningen Stockholm, Brukarföreningen Stockholm, Demensföreningen i Stockholm, Maskrosbarn, Musketörerna, PRO Stockholm och SPF Stockholm har inte inkommit med svar. Äldrenämnden har avstått från att yttra sig eftersom nämnden deltagit i framställan av ärendet. Utöver detta har Anhörigföreningen i Stockholm yttrat sig.

Till detta har Anhörigföreningen i Stockholm yttrat sig.

Innehållsförteckning

Äldrenämnden	9
Stadsledningskontoret	12
Bromma stadsdelsnämnd.....	12
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	14
Farsta stadsdelsnämnd	15
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	17
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	18
Järva stadsdelsnämnd	19
Kungsholmens stadsdelsnämnd	21
Norra innerstadens stadsdelsnämnd	22
Skarpnäcks stadsnämnd.....	24

Skärholmens stadsdelsnämnd	25
Södermalms stadsdelsnämnd	26
Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor	28
Funktionsrätt Stockholms stad	29
Anhörigföreningen i Stockholm	30
Reservationer m.m.	32

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på att *Stockholms stads program för stöd till anhöriga* har reviderats och anser att programmet är ett viktigt styrdokument för att stärka och fortsätta utveckla anhörigperspektivet inom socialtjänsten.

Stadsledningskontoret anser vidare att programmet bidrar till att medvetandegöra att anhörigstöd är ett ansvar för alla medarbetare och chefer samt ge legitimitet och fokus på frågor om anhörigstöd. Stadsledningskontoret anser att föreslagna förändringar är motiverade och att programmet nu ligger mer i linje med de uttalade målen i den nationella anhörigstrategin.

Stadsledningskontoret ser positivt på att programmet fokuserar på uppföljning och samordning, vilket skapar förutsättningar för att likställigheten i stadsdelsnämnderna stärks. Då det finns en osäkerhet om stödet till barn som anhöriga ser stadsledningskontoret positivt på att det under fokusområdet stöd till anhöriga finns en särskild aktivitet att stödet till barn som anhöriga ska fortsatt utvecklas och tydliggöras. Vidare är informationen till anhöriga viktig och behöver utvecklas och det är värdefullt att det i programmet föreslås flera aktiviteter som innefattar information. Fokusområdena med tillhörande aktiviteter ger programmets användare en bra vägledning att arbeta utifrån vad som anses vara viktigt och prioriterat.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att

föreslå kommunfullmäktige att godkänna *Stockholms stads program för stöd till anhöriga* i enlighet med bilaga 1.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens utlåtande avseende förslaget till program för stöd till anhöriga.

Reservation av Hanna Wistrand (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Mattias Keresztesi m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm stads program för stöd till anhöriga ger riktning och ramar för socialtjänstens arbete med stöd till anhöriga. Förvaltningen ställer sig i huvudsak bakom nytt förslag till stöd för anhöriga.

Förvaltningen ställer sig positiv till att programmet revideras då det är angeläget att anhöriga som tar ett stort ansvar för sina närstående uppmärksammas som målgrupp och erbjuds ett adekvat och uppdaterat stöd. Förvaltningen ser även att det är en viktig del att förtydliga och utveckla utifrån kommande socialtjänstlags betoning på behovet av att socialtjänsten arbetar mer med tidigare och hälsofrämjande insatser.

Fokusområden

Förvaltningen ser positivt på att nya fokusområden lyfts och att stöd till anhöriga omfattar fler målgrupper. Förvaltningen ser historiskt att det främst är inom äldreomsorg som anhörigstöd nyttjats. Förvaltningens anhörigkonsulent beskriver dock att fler samtal kommer in från andra grupper inom socialtjänstens målgrupp. Förvaltningen ser därför vikten av att programmet nu breddas ytterligare.

Förvaltningen vill däremot särskilt lyfta att det finns behov av tydlighet kring genomförande och kompetensutveckling. Förvaltningen ställer sig därför positiv till att det lyfts som ett särskilt fokusområde. I programmet lyfts det att samtliga som arbetar inom socialtjänstens ramar ska vara ett stöd för anhöriga, vilket förvaltningen ställer sig bakom. Förvaltningen vill dock lyfta att det är komplext att både ha rollen som beslutsfattare och vara en stödjande funktion. Där ser förvaltningen att en utomstående part som anhörigkonsulent eller liknande har en viktig roll för att tillgodose anhörigas behov av stöd.

Stadsdelsnämnd och stadsövergripande basutbud

Förvaltningen ställer sig bakom att behovet av likställighet mellan stadsdelarna särskilt lyfts, då det i dagsläget kan finnas skillnader i utbud. Förvaltningen vill även betona vikten av likställdhet mellan stadsdelar och det stadsövergripande utbudet för att inte särskilja någon grupp.

Utifrån förslaget presenteras att stödsamtal inte ska vara en del av basutbudet som stadsdelarna ska erbjuda, medan att man på stadsövergripande nivå erbjuder stödsamtal för vissa anhöriga; personer med missbruk- eller beroendeproblem, personer med koppling till våldsbejakande extremism, personer med en kriminell livsstil och personer i kriminell miljö som drabbats av skjutningar och dödligt våld. Förvaltningen ser det som en risk att inte samtliga grupper erbjuds stödsamtal som en del av grundutbudet då det skapar en ojämlikhet i vilket stöd anhöriga får. Förvaltningens förslag är att skapa en likställdhet mellan stad och stadsdel samt mellan de olika anhörigrupperna genom att erbjuda stödsamtal som en del av

grundutbudet övergripande i staden. Förvaltningen menar att stödsamtal är en viktig del av arbetet för stöd till anhöriga och att anhörigkonsulenter eller liknande roll fyller en viktig funktion.

Aktiviteter

Förvaltningen ställer sig bakom att det skapas aktiviteter för staden att arbeta mot för att nå de uppsatta målen i programmet. Dock menar förvaltningen att det är av vikt att det blir tydligt vad som ska genomföras på vilken nivå och vem som har huvudansvar. Detta för att minska risken för dubbelarbete samt att aktiviteter inte prioriteras.

Slutligen vill förvaltningen även poängtera vikten av samverkan med andra aktörer.

Pensionärsrådets synpunkter

Pensionärsrådet lyfter särskilt att programmet har en hög ambitionsnivå men vill lyfta frågan om det finns resurser i form av tid, bemanning och kompetens för att stödja de anhöriga som omfattas av programmet. Pensionärsrådet poängterar även vikten av samarbete med andra instanser och särskilt regionen. Pensionärsrådet framför att programmet är tydligt och innehåller bra förslag. Ett medskick de vill framföra är att programmet inarbetas i kommande verksamhetsplan för 2025 för att löpande kunna följa upp arbetet med anhörigstöd.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 september 2024 följande.

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Reservation av Peter Backlund (L), se Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 juli 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Närmare en femtedel av Sveriges vuxna befolkning ger vård eller stöd till någon de står nära. Nästan en tredjedel av dessa ger stöd mer än tio timmar per vecka. Även barn och ungdomar utför omsorgsinsatser och påverkas på andra sätt av att vara anhöriga. Det stöd anhöriga står för utgör en betydande avlastning för den offentliga omsorgen.

Stödet som ges kan se olika ut och ges i olika stor omfattning. För många som under lång tid och i stor omfattning ger stöd till en anhörig kan stödet medföra negativa konsekvenser på den egna hälsan, ekonomin och livskvaliteten. Studier visar att offentligt anhörigstöd kan ge goda effekter på den enskildes hälsa. Därför anser

förvaltningen att det är positivt att stadens program för stöd till anhöriga kontinuerligt revideras och utvecklas.

Förvaltningen noterar att revideringen av programmet har föregåtts av ett lovvärt arbete med att ta fram underlag, vilket bör innebära att det finns en god grund för den revidering av programmet som har skett. Förvaltningen ser särskilt positivt på att underlag inhämtats med hjälp av djupintervjuer med anhöriga.

Förvaltningen anser att det är bra att målformuleringen ändrats och uppdaterats med två mål så att programmet nu ligger mer i linje med de uttalade målen i den nationella anhörigstrategin. Förvaltningen välkomnar också ändringen av åtgärdslista till fokusområden med tillhörande aktiviteter. Det ger programmets användare större möjligheter att arbeta utifrån vad som anses vara mest viktigt och prioriterat. Förvaltningen ser i övrigt positivt på övrig revidering av programmet.

Barnperspektiv

I en enkätundersökning riktad till ungdomar i åldern 15-17 år uppgav 23 % av ungdomarna att de gav hjälp, stöd eller vård till någon familjemedlem, vän eller annan närstående. Socialstyrelsen belyser i en rapport att anhörigperspektivet behöver stärkas i verksamheter som möter barn och konstaterar att barn som anhöriga ofta löper risk att osynliggöras. Därför anser förvaltningen att det är bra att det nya programmet har en aktivitet som syftar till att tydliggöra och fortsätta utveckla stödet till anhöriga.

Jämställdhet

Anhöriga kan vara både kvinnor, män, flickor och pojkar. Studier visar att något fler kvinnor än män (55 %) är anhöriga. Det finns normativa skillnader som innebär att det ofta finns en större förväntan på att kvinnor ska ta ansvaret för den mer personnära delen av omsorg till anhörig. Forskningen visar också att bland till exempel föräldrar till barn med funktionsnedsättning är det vanligare att kvinnor tar ett större ansvar för barnets omsorg och vardag medan män ansvarar för familjens försörjning. Annan forskning visar också att bland de som ger stöd till en närstående så påverkas kvinnors hälsa och ekonomi mer negativt jämfört med männens. Fler kvinnor än män går ner i arbetstid när de vårdar en närstående och betydligt fler slutar även helt sitt jobb. Förvaltningen noterar att revideringen har genomförts av ett jämställdhetsperspektiv.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till Stockholms stads program för stöd till anhöriga.

Reservation av Olof Peterson m fl (M), Rikard Werge (L) och Christer Eriksson (C), se Reservationer m.m.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 juli 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget. Programmet är tydligt och fler aspekter har lyfts in. Detta kan bidra till verksamheternas vidareutveckling av anhörigstödet. Det är i linje med omställningen till god och nära vård, ett omställningsarbete där Region och kommun samverkar och syftet är att patienter och anhöriga ska känna sig delaktiga i hälso- och sjukvård och att vården ska vara lättillgänglig och ges med kontinuitet.

Under rubriken Målgrupper beskrivs vilka anhöriga som är målgrupp för programmet. För att öka tydligheten skulle det kunna betonas att personer som är äldre även kan ha exempelvis psykisk sjukdom, missbruk med mera.

Vägledande samtal är viktiga och tillgodoser många anhörigas behov. Vägledande samtal kan fås på flera ställen, såsom Äldre direkt, Kontaktcenter Funktionsnedsättning, hos biståndshandläggare och socialsekreterare. Förvaltningen ser behov av ytterligare en generell insats som komplement i basutbudet – stödjande samtal.

Den största skillnaden mellan ett vägledande och ett stödjande samtal är att det stödjande har mer utrymme för att se, lyssna och bekräfta den anhörige. Därmed får den anhörige möjlighet att reflektera över sin egen situation, hur den påverkas av andra människor, vilket handlingsutrymme den har och vad man kan behöva göra för sin egen skull.

Enligt funktionsbeskrivning för anhörigkonsulenter inom äldreomsorgen ingår stödjande samtal i konsulentens arbetsuppgifter. Syftet med programmet för stöd till anhöriga är att öka kvaliteten i stadens socialtjänst så att anhöriga upplever att de har en bra livssituation och får likvärdiga insatser oavsett var i staden de bor. Därför är det av vikt att alla målgrupper kan få stödjande samtal.

För att arbetet med stöd till anhöriga ska bli likvärdigt över staden är det viktigt att socialförvaltningen och äldreförvaltningen stöttar stadsdelsförvaltningarna, inte minst med kompetensutveckling, handledning och systematisk uppföljning av anhörigstödet. Det är även önskvärt med konkretisering av anhörigkonsulenters uppdrag samt anhörigombuds roll. Anhörigombuden är medarbetare på enheter som kommer i kontakt med anhöriga. Ombuden ska bevaka anhörigperspektivet så att alla medarbetare påminns och arbetet hålls levande.

Det är bra att programmet fokuserar på möjligheter inom digital teknik, som blir ett indirekt stöd till den anhörige och dessutom kan bidra till ett förbättrat anhängstöd, exempelvis genom att erbjuda digitala träffar. Förvaltningen vill också belysa att digital teknik även kan användas för att minska avståndet mellan verksamhet och anhörig.

Det föreslagna programmet bedöms inte innebära några miljö- eller klimatkonsekvenser.

Anhöriga är både män och kvinnor, flickor och pojkar. Vid revideringen har jämställdhetsperspektivet beaktats. Studier visar att kvinnor oftare ger hjälp med hushållsarbete, personlig omvårdnad och medicinsk hjälp medan män mer ofta ger ekonomiskt och praktiskt stöd. Kvinnors hälsa och ekonomi påverkas mer än männens av det stöd som ges till en anhörig, visar forskning. Det är därför viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv med stöd till både närstående och anhöriga.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsens som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Johan Nilsson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Henrik Falk (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Lolita Lovén Johnsen (KD), se Reservationer m.m.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till det framtagna förslaget till programmet för stöd till anhöriga.

Förvaltning lämnar synpunkter på att basutbudet för stadsdelsförvaltningarna behöver utökas till att det även inkluderar att erbjuda stödsamtal. I förslaget är det endast vägledande samtal som ingår i basutbudet. Det finns behov av mer än bara vägledande samtal, att erbjuda stödjande samtal är en av anhängkonsulenternas viktigaste verktyg, och går även i linje med nya socialtjänstlagen tanke med det förebyggande perspektivet.

I förslaget finns stödsamtal beskrivet som ett stadsövergripande stöd och komplement till stadsdelarnas anhängstöd. Stödsamtalen erbjuds anhöriga till; personer med missbruk- eller beroendeproblematik, personer med koppling till våldsbejakande extremism, personer med en kriminell livsstil och personer i kriminell miljö som

drabbats av skjutningar och dödligt våld. För jämlikheten inom staden och för alla målgruppers anhöriga är det väsentligt att alla stadsdelar kan erbjuda stödsamtal.

Förvaltningen ser en risk med att stödet urholkas om inte stödsamtal finns med i basutbudet. Det räcker inte med att få information eller vägledande samtal utan oftast finns det behov av mer stödjande form av samtal i en besvärlig situation. Det stödjande samtalet är inte bara viktigt för den anhörig utan även för den närståendes hälsa, utveckling och möjligheter att ta emot hjälp från samhället. Utöver detta så finns stödjande samtal med i funktionsbeskrivningen för anhängkonsulenter inom äldreomsorgen

- Erbjud stödjande samtal, utifrån evidensbaserade metoder, för att ge anhöriga som vårdar, hjälper eller stödjer en närstående som är 65 år eller äldre.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

1. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens yttrande och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutar att omedelbart justera ärendet.

Reservation av Fatima Nur (L), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att de föreslagna förändringarna i programmet är väl genomarbetade och bra och att programmet därmed har blivit tydligare vad gäller omfattning och syfte. Det är dock viktigt att den interna och externa informationen om vad anhängstöd ska erbjuda överensstämmer med programmet när det gäller stödjande och vägledande samtal. Det är även viktigt att det blir tydligt vad skillnaderna är mellan stödjande och vägledande samtal och om det med stödsamtal, som enligt programmet är ett stadsövergripande stöd till anhöriga, menas en beslutad insats. Stödsamtal ingår i begreppet stödjande samtal enligt Socialstyrelsens termbank och kan vara pedagogiska samtal eller motiverande samtal.

Anhängkonsulenter inom äldreomsorgen påtalar vikten av att fortsätta med att erbjuda stödjande samtal för att se, lyssna på och bekräfta den anhöriga. Det är det viktigaste verktyget i mötet med anhöriga utifrån den unika situation som den anhöriga befinner sig i. Vid uppföljning och frågan om vad som är viktigt i mötet

med anhörigstödet har anhöriga angett att det är viktigt att känna sig bekräftad och lyssnad på i mötet med olika huvudmän.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Ole-Jörgen Persson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Patrick Amofah (C), se Reservationer m.m.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak bakom förslaget till nytt program för stöd till anhöriga 2025-2028

Stadsdelsnämnd och stadsövergripande basutbud

Förvaltningen menar att organisering av anhörigstödet utförande och dess utbud behöver vara likvärdigt över staden. I programförslaget skiljer sig utbudet av stödsinsatser mellan vad stadsdelsnämnderna ska erbjuda och vad stadsövergripande stödverksamhet ska tillhandahålla. Till exempel ska stadsdelsnämnderna enligt förslaget endast erbjuda vägledande samtal med information om rättigheter och skyldigheter för den anhörige.

Förvaltningens föreslår att stödsamtal ska ingå i stadsdelsnämndernas basutbud av anhörigstöd för ett mer likvärdigt stöd i hela staden. Det stödjande samtalet med anhöriga kräver vanligtvis en viss kännedom om lokala förutsättningar och verksamheter. Förvaltningen menar att en stadsövergripande verksamhet skulle ha svårt att hålla sig uppdaterad i de olika stadsdelsområdenas förhållanden och därmed finns en risk att en centralisering medför skillnader i det stöd anhöriga erhåller. Om stödsamtal ska ingå i en stadsövergripande verksamhet så vill förvaltningen påtala vikten av att det faktiska arbetet sker på plats ute i de olika stadsdelsområdena och stadsdelarna. Detta även utifrån intentionerna i nya socialtjänstlagen som påtalar vikten av tillgänglighet för medborgarna.

Målgruppsdefinition

Förvaltningen är positiv till förstärkning och definition av barn som målgrupp. Dock vill förvaltningen framhålla att beskrivningen av barn som anhöriga är generell och kan upplevas otydlig. I beskrivningen lyfts endast barn som anhöriga i de ärenden där vuxnas stödbehov är i fokus och att barns behov av stöd då ska uppmärksammas. Beskrivningen av aktiviteten gällande barn som anhöriga behöver förtydligas då den

inte anger riktning för hur arbetet ska bedrivas eller följas upp i syfte att uppnå målen. Förvaltningen ser även behov av ett tillägg gällande anhörigstöd för barn (0-17 år) som anhöriga till barn. Barn som anhöriga finns inom alla programmets övriga utpekade målgrupper där den närstående kan vara minderårig och de bör därmed inte exkluderas från stöd utifrån sin ålder.

Programförslaget involverar inte anhöriga till våldsutsatta och våldsutövare som en av de uttalade målgrupperna. Utvärdering av Stockholm stads program för stöd till anhöriga 2021–2024 finns med som bilaga 3 i detta ärende. Förvaltningen instämmer i utvärderingens rekommendationer att anhöriga till våldsutsatta och våldsutövare ska vara en uttalad målgrupp i stadens arbete med anhörigstöd och önskar att detta inkluderas i programmet.

Förvaltningen ser positivt på att målgruppen har förtydligats gällande anhöriga som drabbats av skjutningar och dödligt våld. Dock bör det finnas tydliga aktiviteter för hur arbetet ska bedrivas.

Fokusområden

Förvaltningen ser positivt på fokusområdena kopplade till målen och att aktiviteter och ansvar är definierade. Ansvarsfördelningen behöver tydliggöras mellan stadsdelsnämnd och social- samt äldrenämnd för att undvika att den enskilde hamnar mellan stolarna.

Information om socialtjänstens stöd till anhöriga

Förvaltningen välkomnar aktiviteter för att utforma och anpassa information samt genomföra informationsinsatser för invånare. I arbetet bör anhöriggrupperna inkluderas för att öka genomslaget.

Kunskap och kompetens

Anhörigperspektivet bör genomsyra hela socialtjänstens arbete. Enligt socialtjänstlagen ska anhörigperspektivet beaktas inom alla verksamhetsområden. Förvaltningen är positiv till en satsning på ökad kunskap och kompetens i form av utbildningar för olika professioner.

Stöd till anhöriga

Förvaltningen menar att programförslaget skrivningar gällande barn som anhörig bör ses över. Se under rubrik Målgruppsdefinition

Samverkan

Förvaltningen önskar ett förtydligande gällande samverkan med Region Stockholm för anhörigstöd. Detta för att säkerställa ett likvärdigt stöd för anhöriga i staden.

Systematisk uppföljning

Förvaltningen ser behov av systematiskt uppföljning för arbetet inom anhörigstöd. Ett förtydligande gällande hur denna uppföljning ska ske är önskvärt för att säkerställa ett likvärdigt arbete och därmed ett underlag för hur arbetet fortlöper i staden.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Charlotta Schenholm (L) och Lars Norén (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Benjamin Jiang (KD), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 juli 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning ser det som positivt att programmet innehåller tydliga fokusområden och att en ansats till basutbud har tagits fram.

Anhörigkonsulenten är en viktig funktion ur flera perspektiv. Denne har en samordnande funktion för anhörigstödet inom förvaltningen vars samtliga chefer och medarbetare alla omfattas av att erbjuda anhörigstöd. Utan en samordnande funktion riskerar anhörigstödet se olika ut mellan avdelningar, det blir svårt att sätta upp gemensamma mål och aktiviteter för att skapa en styrning.

Anhörigkonsulenten är även naturlig samverkanspartner mellan stadsdelsförvaltningar och har ett väl utvecklat nätverk.

Med anledning av ovanstående bör funktionen anhörigkonsulent stå med i det basutbudet som beskrivs i programmet.

Äldreförvaltningen har tagit fram en funktionsbeskrivning för anhörigkonsulenten inom äldreomsorgsområdet. Det vore önskvärt om det fanns en funktionsbeskrivning som omfattade alla målgrupper i programmet. I nuläget stämmer inte förslaget till program överens med äldreförvaltningens funktionsbeskrivning utifrån stödjande samtal till anhöriga.

Information som finns för anhöriga på Stockholms stads hemsida behöver utvecklas utifrån det som framkommer i programmet kring digitalt stöd. Det ska vara enkelt att söka vilket stöd som finns utifrån generella och specifika behov hos den anhörige. Informationsflödet för anhörigstöd som erbjuds i staden behöver utvecklas och samordnas.

Förslaget saknar målgrupperna anhöriga till våldsutsatta och anhöriga som är utsatta för våld i nära relation. Det specifika stöd som grupperna behöver skulle kunna belysas i förslaget till program. Förvaltningen anser att definitionen av närstående bör förtydligas med att även inkludera närstående vars anhöriga inte tar emot eller ser sig

ha behov av stöd och hjälp. Det är exempelvis förekommande bland anhöriga med psykisk ohälsa och missbruksproblematik.

Förslaget beskriver att anhöriga, inom hälso- och sjukvården, kan få stöd på olika sätt men det anges inte hur det stödet ser ut, vad det består av eller vem/vilka som tillhandahåller det.

För att kunna följa utvecklingen av anhörigstödet behöver anhörigkonsulenten verktyg för att följa statistik. Till exempel hur många anhöriga som får biståndsbedömda insatser för egen del, vilka insatser som anhöriga ansöker om och huruvida de beviljas. Förvaltningen önskar ett nya sociala system kan vara ett sådant verktyg.

Jämställdhetsanalys

Jämställdhetsmyndigheten konstaterar att de som tar hand om föräldrar och andra anhöriga som behöver intensiv omsorg är oftast kvinnor. Ju mer omsorgsbehovet ökar hos närstående, desto mer får kvinnor betala i form av minskad arbetsinkomst och sämre fysisk och psykisk hälsa. Stöd till anhöriga är därför viktigt utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), Linnea Sandström Lange (L) och Daniele Fava (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыtrande av Gaby Roseen (KD) som instämde i reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), Linnea Sandström Lange (L) och Daniele Fava (C).

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 juli 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är välkommet med en revidering av programmet och att fokusområdena för utvecklingsarbetet är väl valda. Förvaltningen ser även positivt på att målgrupperna förtydligats.

När det gäller förslaget till basutbud till anhöriga från stadsdelsnämnderna så anser förvaltningen att detta bör kompletteras med stödjande samtal för att få en likställighet inom staden, så att stödjande samtal inte enbart ges av socialförvaltningens verksamheter på stadsövergripande nivå. I programmet föreslås att stadsdelsnämnderna ska erbjuda information, vägledande samtal, anhöriggrupper och träffpunkter. Detta anser förvaltningen alltså bör kompletteras med stödjande samtal.

Stadsdelsnämndernas anhörigkonsulenter arbetar utifrån stadens gemensamma funktionsbeskrivning, beslutad av kommunfullmäktige i juni 2023. I anhörigkonsulentens arbetsuppgifter ingår bland annat att:

- ”erbjuda stödjande samtal, utifrån evidensbaserade metoder, för att ge anhöriga möjlighet att prata om vad som är viktigt för dem i sitt anhörigskap. Och vid behov kunna få stöd i att förändra sin situation. Antal stödsamtal som varje anhörig erbjuds utgår från anhörigkonsulentens bedömning av den anhöriges behov.
- ge vägledande samtal om anhörigas och närståendes rättigheter, insatser man kan ansöka om, ansökningsprocessen och informera om möjligheten till stöd via olika verksamheter och föreningar.”

Den största skillnaden mellan ett vägledande och ett stödjande samtal är att i ett stödjande samtal så finns det mer utrymme för att se, lyssna och bekräfta den anhörige. Det är tre faktorer som alltid lyfts fram när frågan ställs om vad som är viktigt för anhöriga i mötet med de olika huvudmännen. Anhöriga får i ett stödjande samtal stöd och utrymme att reflektera över sin situation, hur den påverkas av andra människor, vilket handlingsutrymme den anhörige har och vad man som anhörig kan behöva göra för sin egen skull. För anhörigkonsulterna är det stödjande samtalet det viktigaste verktyget. Stödjande samtal ges inte enbart av anhörigkonsulenter utan vuxna anhöriga kan även få det exempelvis hos Äldre direkt, Kontaktcenter funktionsnedsättning eller hos sin närståendes biståndshandläggare eller socialsekreterare.

I förslaget till program beskrivs att det stadsövergripande stödet bland annat ska innehålla stödsamtal till anhöriga. För ökad likställighet inom staden bör stödjande samtal ingå i stadsdelsnämndernas basutbud.

Vidare ser förvaltningen positivt på att barn som anhöriga lyfts fram på ett tydligare sätt och att det framgår att stödet till barn som anhöriga behöver tydliggöras och fortsätta att utvecklas. Det gäller även de yngre barnen i förskoleålder och förvaltningen noterar att programmet huvudsakligen nämner skolan när det gäller barn som anhöriga. Förskolan ger inga insatser till barnen men kan uppmärksamma barn som anhöriga. Samverkan mellan socialtjänsten och förskolan är viktig för att barn som anhöriga ska kunna upptäckas och erbjudas stöd.

Fler barn som är anhöriga till våldsutövare och våldsutsatta personer behöver ges möjlighet till samtalsstöd. Detta kan idag förhindras när våldsutövare och våldsutsatt är vårdnadshavare och våldsutövaren inte tillstår våldet och därmed inte ger samtycke till barns samtalsstöd på stadens Relationsvårdscentrum. Förvaltningen ser att det finns möjligheter att arbeta med det nya anhörigprogrammet i samband med implementeringen av ”Bryt upp”-programmet.

Vad gäller genomförande av programmet anser förvaltningen att det skulle kunna tydliggöras att aktiviteter ska planeras in i samband med verksamhetsplaneringen.

Namnet på programmet ”Stockholms stads program för stöd till anhöriga - för socialtjänstens verksamheter” innebär ett förtydligande att det inte omfattar alla stadens verksamheter men kan också uppfattas som en begränsning; omsorg och stöd till äldre personer och personer med funktionsnedsättning ingår i socialtjänstens verksamheter men i allmänhet så uppfattas de ofta som egna inriktningar.

Förvaltningen föreslår att namnet ses över för att tydligare inkludera äldreomsorg och LSS-verksamheter. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation av Henrietta Ludwig (C), se Reservationer m.m.

Reservation av Kristina Lutz m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Lena Kling (L), se Reservationer m.m.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 juli 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till det nya programmet för stöd till anhöriga. Det är bra att det tydligt framgår att programmet är till för alla socialtjänstens verksamheter. Förvaltningen anser att programmet tydliggör de krav som åligger staden att erbjuda stöd till anhöriga. Ett stärkt anhörigperspektiv skapar möjligheter till mer hållbara och långvariga lösningar för anhöriga och närstående.

Förvaltningen instämmer i att likställighet inom staden rörande anhörigstöd är viktigt, framför allt när stöd ges i samverkan mellan flera stadsdelsförvaltningar.

Förvaltningen ser positivt på att anhörigbegreppet breddas till att även innefatta barn och barnbarn.

Vidare anser förvaltningen att framtagna fokusområden med tillhörande aktiviteter bidrar till att utveckla det förebyggande arbetet, vilket ligger i linje med förslaget om en ny socialtjänstlag.

Förvaltningen noterar att basutbudet, som beskrivs på sidan 19 i förslag till program, inte innefattar stödjande samtal som idag är en del av äldreförvaltningens funktionsbeskrivning för anhörigkonsulenterna. I stödjande samtal finns större utrymme för anhörigkonsulenten att se, lyssna och bekräfta den anhöriga jämfört med det utrymme som ges i vägledande samtal.

Programmet beskriver vikten av samverkan med hälso- och sjukvården för att uppmärksamma fler anhöriga i behov av stöd. Förvaltningen anser att ett förtydligande kring hälso- och sjukvårdens skyldighet att upprätta en orosanmälan enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen med fördel kan läggas till i programmet, i syfte att uppmärksamma flera aktörers ansvar.

Slutligen ser förvaltningen behov av att programmet lyfter fram svårigheten i att nå anhöriga till invånare med utländsk bakgrund eller som tillhör en nationell minoritet. Programmet skulle med fördel kunna innehålla en aktivitet kring hur dessa anhöriga kan nås på bästa sätt samt hur man på bästa sätt utforskar vilken form av stöd och hjälp dessa grupper önskar.

Synpunkter från stadsdelsnämndens pensionärsråd

Pensionärsrådet har inför sitt sammanträde 2024-08-22 fått läsa remissen av Stockholms stads program för stöd till anhöriga. Under sammanträdet framför pensionärsrådet att förslaget till nytt program är bra och väl genomarbetat. Rådet hyser förhoppning om att målen i programmet går att leva upp till. Vidare framhåller rådet att det är viktigt med ett individperspektiv, att se alla olika grupper av äldre inte bara de som har en demenssjukdom. Rådet framför att målgruppen äldre blir allt fler och att anhöriga i och med det kan ses som en resurs inför det ökande omsorgsbehovet. Slutligen framför pensionärsrådet att det är positivt att programmet tydligt visar var ansvaret för anhörigstöd ligger.

Jämställdhetsperspektiv

Runt en femtedel av befolkningen ger regelbundet omsorg till en anhörig. Det är vanligare att kvinnor ger stöd och hjälp genom hushållsarbete, personlig omvårdnad och medicinsk hjälp medan män oftare ger ekonomiskt och praktiskt stöd. Kvinnor som ger mycket omsorg påverkas socialt, ekonomiskt och hälsomässigt. Fler äldre kvinnor än män vårdar sin partner och riskerar att drabbas av ofrivillig ensamhet. Förvaltningen anser att ett stärkt anhörigstöd således är viktigt utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

1. Stadsdelsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens skrivelse som svar på remiss om Stockholms stads program för stöd till anhöriga.
2. Omedelbar justering.

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Alice Vestlin (C), se Reservationer m.m.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att stadens program för anhöriga har utvärderats och att underlag inhämtats från många aktörer. Det är också positivt att den pågående omställningen till en långsiktigt hållbar socialtjänst utifrån förslag till ny socialtjänstlag samt omställningen till god och nära vård och omsorg har beaktats. Förvaltningen konstaterar att stadsdelarnas uppdrag fortsättningsvis innefattar insatser som information, vägledande samtal samt anhörigrupper och träffpunkter. Förvaltningen ser ett behov av att förtydliga denna uppdelning, såsom också framkommit i utvärderingen.

Förvaltningen ser att de föreslagna revideringarna av programmet innebär en bra grund för att arbeta kvalitativt med anhörigstöd i stadsdelen och i hela staden.

Jämställdhetsanalys

Anhöriga kan vara både kvinnor och män, flickor och pojkar. Studier som uppföljningen hänvisar till visar att det finns skillnader i vilken typ av stöd som kvinnor respektive män ger till sina närstående. Kvinnor ger oftare stöd och hjälp med hushållsarbete, personlig omvårdnad och medicinsk hjälp medan män oftare ger ekonomiskt stöd. Forskning som uppföljningen hänvisar till visar att bland de som ger stöd till en närstående så påverkas kvinnors hälsa och ekonomi mer negativt jämfört med männens. Stöd till såväl närstående som anhöriga är därför viktigt utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Barnkonsekvensanalys

Revideringarna av stadens program för anhörigstöd har såväl indirekt som direkt påverkan på barn. Insatser riktar sig både till barn i egenskap av anhöriga samt till vuxna som är anhöriga till barn. Revideringarna skulle innebära än större möjligheter till att barnets rättigheter tas tillvara. Förslagna ändringar bedöms därmed vara förenligt med barnets bästa.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 september 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Anne-Lie Elfven (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Anders Göransson m.fl. S Frida Nehrfors Hultén m.fl. V Magnus Palm m.fl. MP, se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Erik Ehre (KD) som instämde i reservation av Anne-Lie Elfven (L).

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2025-2028 som ett viktigt styrdokument i arbetet med olika anhörigmålgrupper. Förvaltningen bedömer att programmet kan öka likställigheten i anhörigstöd i stadens olika verksamheter vilket är betydelsefullt. De fem fokusområdena är en positiv utveckling av programmet då de adresserar utmaningar som Swecos utvärdering av nu gällande program identifierat. Det föreslagna programmet ligger väl i linje med omställningen till nya socialtjänstlagen samt arbetet för god och nära vård till exempel när det gäller samverkan och systematisk uppföljning, förebyggande arbete samt tidiga insatser. I samband med revidering av programmet har flera dialoger förts med intresseorganisationer, enskilda och regionen vilket visar på stadens höga ambition att involvera olika målgrupper och samverkansaktörer.

Stadens anhörigkonsulenter har gjort en gemensam skrivning kring Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2025-2028 som förvaltningen tagit del av. Anhörigkonsulenterna anser att stödjande samtal borde vara en del av stadsdelsförvaltningarnas basutbud. De menar att skillnaden mellan vägledande och stödjande samtal är att stödjande samtal ger mer utrymme att se, lyssna på och bekräfta den anhöriga. Detta är något anhöriga framför som viktigt. Då flertalet förvaltningar redan erbjuder stödjande samtal menar anhörigkonsulenterna att detta bör finnas i basutbudet för att öka likställigheten. Förvaltningen har även tagit del av socialförvaltningens och äldreförvaltningens återkoppling kring synpunkterna. I återkopplingen framgår att stödjande samtal inte var en framträdande fråga i revideringsarbetet och därmed inte brett förankrad. Konsekvenserna är inte heller utredda. Med anledning av detta föreslås inte stödjande samtal som en del av basutbudet. Däremot lyfts stöd till barn som en särskild aktivitet för fortsatt utvecklingsarbete. Södermalms stadsdelsförvaltning erbjuder stödjande samtal inom både avdelningen för äldreomsorg och inom sociala avdelningen och har inga synpunkter på om detta ska ingå i basutbudet.

Förvaltningen menar att målet om jämställdhet ska vara ett genomgående fokus i all socialtjänstverksamhet och att programmet för stöd till anhöriga bör utvecklas inom detta område. Det är angeläget då nya målgrupper så som anhöriga till personer med kopplingar till våldsbejakande extremism, anhöriga till personer med en kriminell livsstil samt anhöriga till personer som drabbats av skjutningar och dödligt våld ingår i programmet. Med ny kunskap om målgrupper och andra strategier för att bemöta dem är det viktigt att vara vaksam på hur strukturella könsskillnader och stereotypa föreställningar om kön kan påverka analyser av behov, bemötande och tillgång till stöd.

Barnrättsanalys

Förvaltningen bedömer att Stockholms stads program för stöd till anhöriga ger både direkta eller indirekta konsekvenser för barn. Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) lyfter att närmare åtta procent av alla barn växer upp i familjer med missbruk eller psykisk ohälsa vilket ofta får allvarliga konsekvenser för deras hälsa, skolgång och arbetsliv. Närmare sex procent av barnen har en förälder med cancer och drygt tre

procent drabbas av att en förälder avlider under uppväxten.' Att barn erbjuds anhörigstöd och ses som egen bärare av denna rättighet är därför av stor vikt.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen bedömer att Stockholms stads program för stöd till anhöriga har både direkta eller indirekta konsekvenser för förvaltningens målgrupper beroende på att de är kvinnor/flickor eller män/pojkar. Nya socialtjänstlagen som förväntas träda i kraft år 2025 tydliggör att jämställdhet är ett övergripande mål för socialtjänstens arbete. Kartläggningar som bland annat Sveriges kommuner och regioner (SKR) gjort visar att kön och stereotypa föreställningar om kvinnor och män påverkar och skapar ojämställdhet i bemötande, handläggning och tillgång till insatser inom socialtjänsten. I utvärderingen av nu gällande program diskuteras könsskillnader samt över- och underrepresentation både hos gruppen som tar emot, och som utför, anhörigstöd. Vidare att anhörigskap ofta ser olika ut för kvinnor och män utifrån strukturella könsskillnader och hur det påverkar anhörigstödet. Förvaltningen ser det som en brist att det föreslagna programmet saknar motsvarande idéer om hur dessa viktiga perspektiv ska finnas med i det vidare jämställdhetsarbetet.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors yttrande daterat den 9 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor (fortsättningsvis ”rådet”) har tagit del av remissen och har följande att anföra,

Rådet tackar för ett bra program men vill framföra några synpunkter på förbättringsområden. Inledningsvis finner rådet att det är någorlunda etablerad fakta att frågor kring anhörigskap har en tydlig genusaspekt som inte redogörs för i programmet. Det är kvinnor som i stor utsträckning bär det stora lasset i hemmet när anhörig blir sjuk, har sociala problem eller äldre. Vi finner att det hade varit adekvat om ett program adresserade detta och också gav tydlig ledning i hur denna ojämlikhet bör hanteras för att staden ska bli mer jämställd. Vidare konstaterar rådet att det är en brist att programmet inte nämner den problematik som finns kring våld i nära relationer som har särskilt anknytning till anhörigskap och personer med särskild sårbarhet.

Rådet konstaterar även att behoven av stöd och tillgången till stöd varierar över stadsdelarna. Vad rådet erfar finns det en ojämlikhet till exempel vad gäller antalet anhörigkonsulenter där det i vissa stadsdelar finns en och i andra flera. Även formerna för stöd varierar och det finns inom rådet uppgifter om att man i vissa delar av staden kan ersätta civilsamhället för anhörigstöd men i andra inte. Rådet skulle önska att det formuleras en policy kring hur jämlikhet i tillgång och stöd ska kunna garanteras efter behov. Rådet saknar likaledes en klar beskrivning för hur programmet ska implementeras i praktiken och ord omsättas till verklighet. Vad funktionshinderrörelsen erfar finns det t.ex. en önskan hos personer med psykiska

och/eller sociala svårigheter att tidigare få vetskap vad anhöriga kan få stöd och att få idag känner till att det finns stöd att få.

Rådet skulle också vilja att det finns något beskrivet om hur stöd till anhöriga till barn eller förälder med teckenspråk som första språk ska se ut. Denna fråga inkluderar att personal måste ha särskild kännedom om vad denna situation innebär, kännedom om vart det finns stöd att erbjuda samt förmåga att boka teckenspråkstolk (vilket idag inte alla känner till). Här konstaterar rådet att staden tidigare har utrett ”teckenspråkets juridiska status” och att det, av remissinstanserna svar att döma, fortsatt finns ett behov av en tydligare organisation för hur teckenspråkigas behov ska mötas i bl.a. socialtjänst och skolfrågor på stadsdelsnivå och centralt.

Slutligen konstateras att så som biståndsparagrafen 4 kap 1 § i Socialtjänstlagen är utformad, och idag tillämpad, så avslås enskilda socialt bistånd i den del som behovet kan tillgodoses av person i hushållsgemenskap dvs. anhörig i hushållet. Den som söker stöd för att få gå och handla kan nekas det med hänvisning till hushållsgemenskap om personen har en fru, den som vill få hjälp med att sköta sin hygien kan få avslag för det med hänvisning till att föräldern ska sköta det inom ramen för hushållsgemenskapen (och om under 18 år med hänvisning till föräldraansvar) och den som vill ha hjälp med att ta del av post eller sköta sina räkningar kan bli nekad det med hänvisning till att maken ska sköta det inom ramen för hushållsgemenskap. Sådan praxis tillämpas i stadsdelarna. Rådet finner mot denna bakgrund att anhöriga vid dessa bedömningar inte får hjälp. Deras åsikt vägs inte in i dessa biståndsbedömningar trots att det är möjligt. Biståndsbedömningarna medför här betydande konsekvenser för den anhöriga och den enskilde brukaren. I vissa kommuner i landet avslås stöd till vuxna med motiveringen att deras minderåriga barn ska stå för behoven inom ramen för hushållsgemenskap. Praktisk förvaltning, och rättspraxis, krockar här tvärt med den ambition som programmet ger uttryck för. Rådet är av åsikten att programmet därför riskerar sitt värde om den inte också åtföljs med riktlinjer kring hur staden tillämpar 4 kap 1 § i fråga om hänvisning till att ”behovet kan tillgodoses på annat vis” genom hushållsgemenskap. Tillämpningen att avslå individer stöd med hänvisning till att anhöriga inom hushållet ska stå för stödet drabbar vissa särskilt. Familjer där man bor flera generationer tillsammans och/eller har svårigheter att hitta eget boende, kvinnor samt sårbara personer som behöver lämna destruktiv relation. Rådet vill därför uppmana staden att i anslutning till detta program ta fram en policy för hur handläggare får använda sig av möjligheten att neka enskilda stöd med hänvisning till att behovet kan tillgodoses på annat vis genom hushållsgemenskap eller anhörig. Om inte riskerar en redan ohållbar diskrepans mellan ambition och verklighet fördjupas och orsaka ytterligare frustration hos socialtjänst och enskilda.

Namn på remissinstans Klistra in eller skriv text – 12 punkter

Funktionsrätt Stockholms stad

Funktionsrätt Stockholms stads yttrande daterat den 1 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Funktionsrätt Stockholms stad har läst och utvärderat remissen utifrån de konsekvenser och resultat vi tror kan följa.

Vi är glada över stadens ambition att tydliggöra och förbättra programmet för stöd till anhöriga. Genomförandet av programmet förutsätter ett tydligt informationsarbete gentemot såväl anhöriga som närstående och medarbetare. Ett exempel på detta är att man infört tydliga aktiviteter inom fokusområdena, vilket bidrar med systematik och stringens som vi tror kan främja genomförbarheten.

Det är dock viktigt att betona att ett lyckat anhängstöd är helt beroende av att den närstående får sina behov och rättigheter tillgodosedda, något man i programmet kallar indirekt stöd. Möjligheten att ta emot stöd är alltså helt kontextuell, något som glädjande nog också tas upp i programmet.

Något vi saknar, och som även Sweco nämner i sin utvärdering av det tidigare programmet, är en strukturerad samverkan med andra huvudmän. Ett exempel är att anhöriga till personer med psykisk funktionsnedsättning, och som tillhör socialpsykiatrin, har lätt att falla mellan stolarna. Vi önskar att socialförvaltningen återkommer med en åtgärdsplan för hur en sådan samverkan bör se ut.

Funktionsrätt Stockholms stad har, som framgår i remissbrevet, medverkat i dialogmöte om revideringen av programmet. Glädjande nog ser vi att de synpunkter vi har framfört till mångt och mycket har införlivats i detta.

Anhörigföreningen i Stockholm

Anhörigföreningen i Stockholms yttrande daterat den 26 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Det är ett bra förslag. Vi har några mindre synpunkter. Liksom andra liknande dokument gäller det att de goda intentionerna uppfylls i praktiken. Därför är uppföljningen det centrala. Vi har i tidigare stadier fått möjlighet att framföra synpunkter. Mycket av våra synpunkter är tillgodosett.

Om omsorgen fungerar väl är trycket på anhöriga mindre, men är det problem ökar trycket på anhöriga. Den ståndpunkten framförs i dokumentet. Vi vill trycka extra mycket på detta. Mycket av det som behöver fungera styrs av regionen och annat behöver ändras genom förändrade lagar. Vi lämnar dessa frågor eftersom det inte bör behandlas i detta dokument. När det gäller samordning mellan kommun och andra aktörer bör Stockholms Stad agera. Det är vanligt att anhöriga tvingas spela en viktig roll när det gäller samverkan mellan olika myndigheter, exempelvis kommun och region. Anhöriga kan tvingas hjälpa till med samordningen som man inte har kunskap till. Svårigheten blir inte mindre av att samordning mellan olika journalsystem brister. En förbättring av samverkan kan underlätta för anhöriga. I dokumentet pekas på bl a utbildning av anhöriga. Vi är övertygade att detta är ett effektivt sätt att underlätta för

anhöriga och som dessutom kan göra livet bättre för den närstående. Förutom utbildning är information viktigt. Det är mycket vanligt att anhöriga inte känner till att de kan söka stöd. Det är av vikt att försöka se till att information kommer fram innan man hör av sig. Det är nämligen vanligt att man väntar för länge innan man söker hjälp. Möjligheten att använda digital teknik behandlas. Det kan underlätta mycket. Men alla som använt en dator vet att det kan haka upp sig. Vid användning av digital teknik bör man ha beredskap mot olika haverier.

Dokumentet behandlar inte hur frågorna ska lösas vid allvarliga kriser och krig. Om omsorgen i ett sådant läge fungerar dåligt kommer trycket på de anhöriga att öka dramatiskt. Detta kan få stora indirekta effekter. Kan inte de anhöriga sköta sina arbeten drabbas samhället. Det är i krissituationer som många av de anhöriga verkligen behövs i arbetet. Även om det inte behandlas detta dokument bör planer som löser detta finnas på annat håll i Stockholms Stad.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L), Yvonne Ingelström m.fl. (M) och Kristin Jacobsson (C)

1. att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut,
2. att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld, samt
3. att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönblå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Äldrenämnden

Reservation av Hugo Laigar m.fl. (M)

1. Att delvis godkänna förslaget till beslut.
2. Att utreda och implementera en central, oberoende kanal för anhöriga att framföra synpunkter och klagomål.
3. Att därutöver anföra följande Stockholms stads program för stöd till anhöriga har reviderats och förslag på nytt program har tagits fram. Nya anhörigrupper har definierats såsom barn tex vilket är bra, då dessa bör hanteras efter sina behov. Det framkommer att det finns fortsatta utmaningar med likvärdigheten i stadsdelsförvaltningarna. Samverkan är en framgångsfaktor. Moderaterna har

efterfrågat en central oberoende instans för anhöriga för att kunna få hjälp vid klagomål och för att stödja och lämna synpunkter. Detta då det är svårt för anhöriga att veta var man ska vända sig. Detta rimmar väl med vad Sweco skriver i sin utvärdering. Anhörigstödet har utvecklats men programmet saknar en sammanhållen strategi för uppföljning och utvärdering. Detta kan bidra till mer effektivare och likvärdiga stödinsatser i hela staden samt en kunskapsbank med förbättringsområden.

Reservation av Margita Jacobsson (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld.
3. Att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönbå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation av Hanna Wistrand (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld.
3. Att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönblå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Reservation av Mattias Keresztesi m.fl. (M)

1. Att delvis godkänna förslaget till beslut.
2. Att utreda och implementera en central, oberoende kanal för anhöriga att framföra synpunkter och klagomål.
3. Att därutöver anföra följande

Stockholms stads program för stöd till anhöriga har reviderats och förslag på nytt program har tagits fram. Nya anhöriggrupper har definierats såsom barn t.ex. vilket är bra, då dessa bör hanteras efter sina behov. Det framkommer att det finns fortsatta utmaningar med likvärdigheten i stadsdelsförvaltningarna. Samverkan är en framgångsfaktor. Moderaterna har efterfrågat en central oberoende instans för anhöriga för att kunna få hjälp vid klagomål och för att stödja och lämna synpunkter. Detta då det är svårt för anhöriga att veta var man ska vända sig. Detta rimmar väl med vad Sweco skriver i sin utvärdering. Anhörigstödet har utvecklats men programmet saknar en sammanhållen strategi för uppföljning och utvärdering. Detta kan bidra till mer effektivare och likvärdiga stödinsatser i hela staden samt en kunskapsbank med förbättringsområden.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation av Peter Backlund (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld.

3. Att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönblå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation av Olof Peterson m. fl. (M), Rikard Werge (L) och Christer Eriksson (C)

1. Att delvis godkänna förslaget till beslut.
2. Att föreslå kommunfullmäktige att utreda och implementera en central, oberoende kanal för anhöriga att framföra synpunkter och klagomål.
3. Att därutöver anföra följande

Stockholms stads program för stöd till anhöriga har reviderats och förslag på nytt program har tagits fram. Nya anhöriggrupper har definierats såsom barn t.ex. vilket är bra, då dessa bör hanteras efter sina behov. Det framkommer att det finns fortsatta utmaningar med likvärdigheten i stadsdelsförvaltningarna. Samverkan är en framgångsfaktor.

Moderaterna har efterfrågat en central oberoende instans för anhöriga för att kunna få hjälp vid klagomål och för att stödja och lämna synpunkter. Detta då det är svårt för anhöriga att veta var man ska vända sig. Detta rimmar väl med vad Sweco skriver i sin utvärdering. Anhörigstödet har utvecklats men programmet saknar en sammanhållen strategi för uppföljning och utvärdering. Detta kan bidra till mer effektivare och likvärdiga stödinsatser i hela staden samt en kunskapsbank med förbättringsområden.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation av Johan Nilsson m.fl. (M)

1. Att delvis godkänna förslaget till beslut.
2. Att utreda och implementera en central, oberoende kanal för anhöriga att framföra synpunkter och klagomål.
3. Att därutöver anföra följande.

Stockholms stads program för stöd till anhöriga har reviderats och förslag på nytt program har tagits fram. Nya anhöriggrupper har definierats såsom barn t.ex. vilket är bra, då dessa bör hanteras efter sina behov. Det framkommer att det finns fortsatta utmaningar med likvärdigheten i stadsdelsförvaltningarna. Samverkan är en framgångsfaktor.

Moderaterna har efterfrågat en central oberoende instans för anhöriga för att kunna få hjälp vid klagomål och för att stödja och lämna synpunkter. Detta då det är svårt för anhöriga att veta var man ska vända sig. Detta rimmar väl med vad Sweco skriver i sin utvärdering. Anhörigstödet har utvecklats men programmet saknar en sammanhållen strategi för uppföljning och utvärdering. Detta kan bidra till mer effektivare och likvärdiga stödinsatser i hela staden samt en kunskapsbank med förbättringsområden.

Reservation av Henrik Falk (C)

- 1 Att delvis bifalla förvaltningens tjänsteutlåtande
- 2 Att Stockholms stads program för stöd till anhöriga kompletteras med vad som anförs nedan
- 3 Att därutöver anföra följande

Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads program för stöd till anhöriga, ett viktigt program som vi tillsammans med våra allianskollegor tog fram under föregående mandatperiod.

Nästan var femte person i vuxen ålder – oftast en kvinna – vårdar, hjälper eller stödjer en närstående med hälsoproblem eller funktionsnedsättningar. Dessa vårdare är hjältar som ofta arbetar i det tysta, helt utan att få den uppskattning och det stöd de förtjänar. Att balansera ansvaret att vårda en anhörig med andra åtaganden såsom arbete, familj och personliga behov kan fånga vara en nästintill omöjlig uppgift. Som anhörig ställs man inför fysiska, psykiska och ekonomiska påfrestningar som kan ha en negativ inverkan på den egna hälsan och välbefinnandet.

Vi vill särskilt betona att det basutbud som föreslås i programmet är just ett basalt utbud som varje stadsdelsnämnd skall erbjuda. Det finns ingenting som hindrar från att erbjuda mer stöd därutöver, samtidigt som det är av stor vikt att säkerställa jämlikhet över hela staden. Centerpartiet välkomnar lokalt engagemang i frågan om

anhörigstöd men vill särskilt trycka på vikten av att goda exempel sprids över stadsdelsgränserna och kommer till gagn för fler.

Vi ställer oss positiv till att förvaltningen föreslår att de vägledande samtalen till anhöriga ska kompletteras med stödjande samtal. Precis som skrivs i tjänsteutlåtandet så skiljer sig vägledande samtal från stödjande, där det sistnämnda ger mer utrymme för att se, lyssna och bekräfta den anhöriga.

Det mesta talar för att äldreomsorgen, av demografiska skäl, kommer att bli hårt ansträngd framöver. Detta kommer i sin tur sätta extra press på anhöriga. Samtidigt vet vi att anhöriga till funktionsnedsatta redan idag tar ett särskilt stort ansvar. Det är därför av stor vikt att särskilt tydliggöra att anhöriga utgör en frivillig insats och att staden bör ha en generös hållning för avlastning och stöd till anhöriga.

Ersätтарыttrande av Lolita Lovén Johnsen (KD)

Kristdemokraterna ser det som positivt att Stockholms stad väljer att utöka definitionen av anhöriga jämfört mot statens definition av anhöriga i den nationella anhörigstrategin från 2022 – som enbart gäller anhöriga kopplat till hälsosjukvården. Samhällets utmaningar har förändrats och eskalerats sedan den senaste strategin för anhörigstöd antogs av den dåvarande grönbå majoriteten. Framförallt gällande gängkriminalitet och antalet stockholmare som genom att vara anhörig drabbas av oro, dödligt våld och förluster av anhöriga. Socialtjänstens kompetens att möta denna grupp behöver stärkas och strategin behöver kompletteras med ett tydligare svar på hur anhöriga till personer i den gängkriminella miljön ska stöttas.

Vi kristdemokrater ser också ett behov av att stadens revidering av strategin för stöd till anhöriga ska syfta till att förenkla informationskanaler och kontaktvägar gentemot de som är anhöriga. Det ska vara lätt som anhörig i en utsatt position att få information och komma i kontakt med staden. Gärna genom 'Anhörig direkt' som en enklare variant av 'Äldre direkt'.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Fatima Nur (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld.
3. Att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönbå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas

situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Ole-Jörgen Persson m.fl. (M)

1. Att delvis godkänna förslaget till beslut.
2. Att utreda och implementera en central, oberoende kanal för anhöriga att framföra synpunkter och klagomål.
3. Att därutöver anföra följande.

Stockholms stads program för stöd till anhöriga har reviderats och förslag på nytt program har tagits fram. Nya anhörigrupper har definierats såsom barn t.ex. vilket är bra, då dessa bör hanteras efter sina behov. Det framkommer att det finns fortsatta utmaningar med likvärdigheten i stadsdelsförvaltningarna. Samverkan är en framgångsfaktor.

Moderaterna har efterfrågat en central oberoende instans för anhöriga för att kunna få hjälp vid klagomål och för att stödja och lämna synpunkter. Detta då det är svårt för anhöriga att veta var man ska vända sig. Detta rimmar väl med vad Sweco skriver i sin utvärdering. Anhörigstödet har utvecklats men programmet saknar en sammanhållen strategi för uppföljning och utvärdering. Detta kan bidra till mer effektivare och likvärdiga stödinsatser i hela staden samt en kunskapsbank med förbättringsområden.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld.

3. Att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönblå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Reservation av Patrick Amofah (C)

1. Att delvis bifalla förslaget till program för stöd till anhöriga
2. Att därutöver anföra följande

Det mesta talar för att äldreomsorgen kommer, av demografiska skäl, bli hårt ansträngd framöver. Detta kommer i sin tur sätta extra press på anhöriga. Det är därför av stor vikt att särskilt tydliggöra att anhöriga utgör en frivillig insats och att staden bör ha en generös hållning för avlastning och stöd till anhöriga. Här behövs också en kontinuerlig uppföljning med den anhörige. Vi ser också positivt på Järva stadsdelsförvaltnings förslag om att ett stödsamtal ska ingå i stadsdelsnämndernas basutbud av anhörigstöd för att tillhandahålla ett likvärdigt stöd för anhöriga i staden. Om stödsamtal ska ingå i en stadsövergripande verksamhet så vill stadsdelsförvaltningen påtala vikten av att det faktiska arbetet sker på plats i stadsdelarna där personerna och verksamhetens finns.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Charlotta Schenholm (L) och Lars Norén (C)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld.
3. Att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönblå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Ersätтарыttrande av Benjamin Jiang (KD)

Kristdemokraterna ser det som positivt att Stockholms stad väljer att utöka definitionen av anhöriga jämfört mot statens definition av anhöriga i den nationella anhörigstrategin från 2022 – som enbart gäller anhöriga kopplat till hälsosjukvården. Samhällets utmaningar har förändrats och eskalerats sedan den senaste strategin för anhörigstöd antogs av den dåvarande grönblå majoriteten. Framförallt gällande gängkriminalitet och antalet stockholmare som genom att vara anhörig drabbas av oro, dödligt våld och förluster av anhöriga. Socialtjänstens kompetens att möta denna grupp behöver stärkas och strategin behöver kompletteras med ett tydligare svar på hur anhöriga till personer i den gängkriminella miljön ska stöttas.

Vi kristdemokrater ser även ett behov av att stadens revidering av strategin för stöd till anhöriga syftar till att förenkla informationskanaler och kontaktvägar gentemot de som är anhöriga oavsett i vilken bemärkelse. Det ska vara lätt som anhörig i en utsatt position att få information och komma i kontakt med staden.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), Linnea Sandström Lange (L) och Daniele Fava (C)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld.

3. Att utreda och implementera en central, oberoende kanal för anhöriga att framföra synpunkter och klagomål.

4. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönblå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Nya anhöriggrupper har definierats såsom ex. vis barn vilket är bra, då dessa bör hanteras efter sina behov. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är svårt för anhöriga att veta vart man ska vända sig, vilket Sweco skriver i sin utvärdering. Vi ser därför ett behov av att stadens revidering av strategin för stöd till anhöriga syftar till att förenkla informationskanaler och kontaktvägar gentemot de som är anhöriga oavsett i vilken bemärkelse. Samverkan är en framgångsfaktor.

Samhällets utmaningar har förändrats och eskalerats sedan den senaste strategin för anhörigstöd antogs av den dåvarande grönblå majoriteten. Framförallt gällande gängkriminalitet och antalet stockholmare som genom att vara anhörig drabbas av oro, dödligt våld och förluster av anhöriga. Socialtjänstens kompetens att möta denna grupp behöver stärkas och strategin behöver kompletteras med ett tydligare svar på hur anhöriga till personer i den gängkriminella miljön ska stöttas.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Anhörigstödet har utvecklats men programmet saknar en sammanhållen strategi för uppföljning och utvärdering. Detta kan bidra till effektivare och likvärdiga stödinsatser i hela staden samt en kunskapsbank med förbättringsområden.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation av Henrietta Ludwig (C)

1. Att delvis bifalla förslaget till program för stöd till anhöriga.

2. Att därutöver anföra följande:

Det mesta talar för att äldreomsorgen kommer, av demografiska skäl, bli hårt ansträngd framöver. Detta kommer i sin tur sätta extra press på anhöriga. Det är därför av stor vikt att särskilt tydliggöra att anhöriga utgör en frivillig insats och att

staden bör ha en generös hållning för avlastning och stöd till anhöriga. Här behövs också en kontinuerlig uppföljning med den anhörige.

Reservation av Kristina Lutz m.fl. (M)

4. Att delvis godkänna förslaget till beslut.

2. Att uppdra åt kommunfullmäktige att utreda och implementera en central, oberoende kanal för anhöriga att framföra synpunkter och klagomål.

3. Att därutöver anföra följande:

Stockholms stads program för stöd till anhöriga har reviderats och förslag på nytt program har tagits fram. Nya anhöriggrupper har definierats såsom barn t.ex. vilket är bra, då dessa bör hanteras efter sina behov. Det framkommer att det finns fortsatta utmaningar med likvärdigheten i stadsdelsförvaltningarna. Samverkan är en framgångsfaktor.

Moderaterna har efterfrågat en central oberoende instans för anhöriga för att kunna få hjälp vid klagomål och för att stödja och lämna synpunkter. Detta då det är svårt för anhöriga att veta var man ska vända sig. Detta rimmar väl med vad Sweco skriver i sin utvärdering. Anhörigstödet har utvecklats men programmet saknar en sammanhållen strategi för uppföljning och utvärdering. Detta kan bidra till mer effektiva och likvärdiga stödinsatser i hela staden samt en kunskapsbank med förbättringsområden.

Reservation av Lena Kling (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.

2. Att uppdra åt kommunfullmäktige att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld.

3. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönbå majoritetens föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta

fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M)

1. Att delvis godkänna förslaget till beslut.
2. Att utreda och implementera en central, oberoende kanal för anhöriga att framföra synpunkter och klagomål.
3. Att därutöver anföra följande

Stockholms stads program för stöd till anhöriga har reviderats och förslag på nytt program har tagits fram. Nya anhöriggrupper har definierats såsom barn t.ex. vilket är bra, då dessa bör hanteras efter sina behov. Det framkommer att det finns fortsatta utmaningar med likvärdigheten i stadsdelsförvaltningarna. Samverkan är en framgångsfaktor.

Moderaterna har efterfrågat en central oberoende instans för anhöriga för att kunna få hjälp vid klagomål och för att stödja och lämna synpunkter. Detta då det är svårt för anhöriga att veta var man ska vända sig. Detta rimmar väl med vad Sweco skriver i sin utvärdering. Anhörigstödet har utvecklats men programmet saknar en sammanhållen strategi för uppföljning och utvärdering. Detta kan bidra till mer effektivare och likvärdiga stödinsatser i hela staden samt en kunskapsbank med förbättringsområden.

Reservation av Alice Vestlin (C)

1. Att delvis bifalla förvaltningens tjänsteutlåtande
2. Att Stockholms stads program för stöd till anhöriga kompletteras med vad som anförs nedan
3. Att därutöver anföra följande

Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads program för stöd till anhöriga, ett viktigt program som vi tillsammans med våra allianskollegor tog fram under föregående mandatperiod. Nästan var femte person i vuxen ålder – oftast en kvinna – vårdar, hjälper eller stödjer en närstående med hälsoproblem eller funktionsnedsättningar. Dessa vårdare är hjältar som ofta arbetar i det tysta, helt utan att få den uppskattning och det stöd de förtjänar. Att balansera ansvaret att vårda en anhörig med andra åtaganden såsom arbete, familj och personliga behov kan fånga vara en nästintill omöjlig uppgift. Som anhörig ställs man inför fysiska, psykiska och ekonomiska påfrestningar som kan ha en negativ inverkan på den egna hälsan och välbefinnandet.

Vi vill särskilt betona att det basutbud som föreslås i programmet är just ett basalt utbud som varje stadsdelsnämnd skall erbjuda. Det finns ingenting som hindrar från att erbjuda mer stöd därutöver, samtidigt som det är av stor vikt att säkerställa jämlikhet över hela staden. Centerpartiet välkomnar lokalt engagemang i frågan om anhörigstöd men vill särskilt trycka på vikten av att goda exempel sprids över stadsdelsgränserna och kommer till gagn för fler. Det mesta talar för att äldreomsorgen, av demografiska skäl, kommer att bli hårt ansträngd framöver. Detta kommer i sin tur sätta extra press på anhöriga. Samtidigt vet vi att anhöriga till funktionsnedsatta redan idag tar ett särskilt stort ansvar. Det är därför av stor vikt att särskilt tydliggöra att anhöriga utgör en frivillig insats och att staden bör ha en generös hållning för avlastning och stöd till anhöriga.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Anne-Lie Elfven (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt förvaltningen att komplettera programmet med beslut om att verka för ett samverkansavtal mellan staden och regionen gällande samarbete om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld.
3. Att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar att det program för stöd till anhöriga som togs fram under den grönbå majoriteten föregående mandatperiod nu utvärderats och uppdaterats. Anhörigas situation är ofta både utmanande och osynliggjord. Det är därför viktigt att målgruppen särskilt uppmärksammas i enlighet med stadens program för stöd till anhöriga.

Vi vill framförallt lyfta målgruppen anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Det är en målgrupp som kräver särskild kompetens för att bemöta och förstå. När krisen inträffar är det viktigt att snabbt kunna möta anhöriga och erbjuda lämpliga stödinsatser på såväl lång som kort sikt. Vilket stöd som behövs är individuellt där vissa kan behöva praktisk hjälp en kortare tid och hjälp med myndighetskontakter, medan andra kan behöva kvalificerad traumabehandling. Det behövs därför ett tätare samarbete med regionen om uppsökande sjukvård för anhöriga till personer som drabbats av dödligt våld. Staden bör därför verka för att ta fram ett samverkansavtal med regionen om uppsökande stöd från vårdcentralerna vid krishändelser

Särskilt uttalande av Anders Göransson m.fl. (S) Frida Nehrfors Hultén m.fl. (V) Magnus Palm m.fl. (MP)

Att vara anhörig är en komplex situation. Dels är de ett viktigt stöd till dem behöver vård och omsorg dels är de en grupp som ofta befinner sig i en utsatt situation. Vi behöver hålla båda perspektiven i huvudet samtidigt.

Anhörigföreningen i Stockholm lyfter vikten av att gå från ord till handling på det här området. De lyfter också behovet av ökad samordning mellan stad, region och andra aktörer. Vi delar den synen. Ett bra samarbete kan minska trycket på de anhöriga.